HERMANNUS von der Hardt.

Lectori S.

EPiſcopus *Laudenſis* laudabili ſtudio conſcientiam Electorum novi in Concilio Pontificis, ad conclave maturantium, ſolenniſſima oratione *die* 8. *Nov.* ſerio fuerat obteſtatus, qui laude dignum ſiſterent Papam, omnibus virtutibus ornatum, Reformationi conficiendæ aptum. *Imperator* quoque eodem die ſeraq; nocte ingreſſos jam conclave Papæ Electores per Deum ſanctiſſime obſecraverat, miſerti Eccleſiæ optimum Papam darent, qui ſtatum Eccleſiæ emendare vellet & poſſet. Exeo inter continuas preces ac proceſſionum feſtivitates, omnium animi in ſpem emendatiſſimi Pontificis eligendi triduo fuerunt ſuſpenſi, donec *S. Martini Epiſcopi* memoria, die qvarto incidens, publico fato monuit, qvalem Epiſcopum, quam religioſum, quam bonum, quam humilem, quam ſincerum, quam ſaluti Eccleſiæ deditum, Patres eligerent. *Martino* opus *Epiſcopo reſuſcitato*, qui non ſua ſed Eccleſiæ commoda unice quæreret, integritatemqve Eccleſiæ redderet. Hunc Imperator, hunc Reges ac Principes Chriſtianorum univerſi expetebant atqve exoptabant. Ut igitur æterna apud novum Pontificem extaret integritatis, ſinceritatis atqve probitatis regula & norma, eligi hic *die Martini* debuit, divino ſane fato, & *Martini nomen* eidem imponi oportuit. Sic natus in conclavi hoc Martini die *Martinus Papa*, *Oddo de Columna*, exantiqva & nobili ſtirpe Romanus, hactenus *Cardinalis*, prudentiæ & moderationis laude in Conſtantienſi Concilio inſignis.

Instinctu divino prænunciatum ab erudito quodam Viro memorat Spondanus, *Columnam* fore Papam, quem in Concilio Constantiensi Patres essent electuri.

Fuit hic Theodericus Vrie, Theologus Augustinianus, Westphalus, eruditione & singulari probitate atque sanctitate, teste *Schiphovvero*, illo tempore clarissimus. Hic in pulcherrima *Historia Concilii Constantiensis*, quam *Consolationem Ecclesiæ* inscripsit, *libro II.* (quem longe ante electionem *anno* 1416. conscripsit, cum quartum librum *A.*1417. *mense Januario, feria 6. ante Dominicam septuagesimæ* absolveret:) Hic inquam, laudato *libro 2. dist.*8. *Parte I.* hujus Tomi, *f.* 53. isthæc edidisse visus est oracula. *Sapientia*, inquit, *ædificavit sibi domum, & excidit* columnas VII. *Istæ vero columnæ tuæ, ô sponsa*, (Ecclesia) *confirmatæ sunt. Unde per os David loqvitur Spiritus S.* Ego confirmavi columnas ejus. *Sed quomodo columnæ istæ dicerentur excisæ & confirmatæ, nisi essent nobiles, insignes & fortes? Nobiles sunt, quia aureæ, insignes quod argenteæ, & fortes quod ferreæ atque marmoreæ. Et tu eris ô sponsa* (Ecclesia) *ferrea. Unde Propheta Jeremias*: Dedi te in columnam ferream. Nam
" sicut ferrum cetera metalla domat, sic & tu omnia mundi regna subju-
" gabis. Tu es etiam columna, fundamentum veritatis, secundum Apo-
" stolum ad Timotheum. Et qui tuus erit provisor, rectorqve religio-
" nis sanctæ, COLUMNA erit FIRMISSIMA ex auro fulvo, bases erunt ar-
" genteæ, & erit columna marmorea stans firmissime, neque ad sini-
" stram neque ad dextram declinans. Unde Johannes in Apocalypsi:
" Qvi vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei. Qvod si non
" vicerit, non erit columna. Columna igitur erit in templo meo futurus
" Pontifex, qui triumphum in Ecclesia militante reportabit, victis ho-
" stibus religionis Christianæ, columna inquam aurea, columna argen-
" tea, columna ferrea, & columna marmorea. Talis eligetur summus
" sacerdos, qui non alia, quam talis columna statuetur. Hic vere RE &
" NOMINE COLUMNA erit, quem eligent Summi Pontificis Ele-
" ctores. Unde Johannes in Apocalypsi, quasi illum digito monstrans,
" ait: Ponam te columnam in templo Dei mei. Prophetia ista fallere non
" potest, cum Spiritus S. ipsam sit elocutus. Tu ergo *COLUMNA, qui-*
" *cunque ille fueris, in templo Dei columna firmaberis, ut pacem Ecclesiæ largiaris, schismatis veneno plenius extirpato.*

Habitus hoc augurio Vates *Theodericus Vrie*, celebris Theologus & Historicus, eventu probatus. Sane, quam spem ex hujus electione conceperit IMPERATOR, ex eo intelligi potest, quod cum hunc electum audivisset præ gaudio, immemor velut suæ majestatis atq; Cæsareæ dignitatis, in Conclave irrumperet, eumq; complexus ex animo illi gratularetur. Breviter & concinne hæc *electionis fata* delineavit *Nauclerus, Chronographiæ, volum. 2. Gen.*48. *f.*1049. *Cum de restituenda Ecclesia emendandisque moribus clericorum mentio haberetur, fieri id non posse existimarunt vacante sede. Unde de eligendo novo Pontifice sermo est habitus. Ordinatum est, Spiritu S. suggerente, quod aliàs non putatur servatum, & hoc ad majorem concordiam, ut ultra voces Cardinalium, qui erant de triplici obedientia, scilicet Gregorii, Johannis & Benedicti, adderentur*

ex qualibet natione quinque prælati, qui vocem cum Cardinalibus in electione fienda haberent. Conclave igitur intrantibus, infra paucos dies electus est ab omnibus, post aliquam discussionem & vocum variationem, unanimiter & concorditer Otho Cardinalis de Columna, vocatusq; Martinus V. Anno 1417. *Mense Novembri. Effusus nimio gaudio Imperator, nullo habito dignitatis suæ discrimine, conclave ingressus, gratias omnibus egit, qui tantum virum & tam necessarium reipublicæ Christianæ prope extinctæ delegissent: Et ante Pontificem prostratus, cum summa veneratione ejus pedes osculatus est. Qvem contra Pontifex amplexus non secus ac fratrem in pretio habuit: Gratias egit, quod sua operâ & industria pax tandem Ecclesiæ Dei reddita esset. Vocari autem Martinus obtinuit, quod ea electio in divi Martini celebritate habita fuisset.*

Bonam hujus *novi Pontificis Martini indolem* idem commendat *Nauclerus, l. c. Martinus, natione Romanus, ex familia Columnensium, à teneris annis, cura parentum moribus & literis imbutus, juri Pontificio Perusii operam dedit. Diaconus Cardinalis postea ab Innocentio VI. creatus. Nec ob eam rem à natura sua discessit. Humanior enim quam antea factus, patrocinium suum omnibus præstabat. Ita tamen, quod rebus publicis non multum se immiscebat. Nam in conventu Constantiensi multæ in utramque partem altercationes cum haberentur, ipse medium quoddam tenuit, quod in alterutram partem inclinare nullo modo videbatur, communi utilitati consulens. Hanc ob rem Imperatori & Cardinalibus gratus Pontifex creatur. Ejus sermo plenus sententiis erat. Excidebat nullum verbum tam crebro, quam justitiæ nomen. Ad suos persæpe conversus, his verbis utebatur. Diligite justitiam, qui judicatis terram.*

Qvamprimum electionis celebritas, *Tomo alio* plenius describenda, *die* 11. *Nov.* finita, altero statim die, 12 *Nov.* ante qvàm Papa Martinus esset coronatus, in *Collegio Cardinalium Vice-Cancellarius Johannes Ostiensis*, permultis negotiis in Concilio inclytus, *pristinum suum* in Pontificis electione *officium* præstitit, *Regulas Cancellariæ novi Pontificis Martini* V. scribendo edendoqve.

Hic autem erat lapis, qui dudum offenderat Nationes, qvemq; tot annis atque lustris, & in ipso hoc Constantiensi Concilio, magno molimine volverant, si qua à se amoliri, seque ab hoc onere, ut ajebant, gravissimo liberare possent.

Constitutionum enim sive Regularum Cancellariæ atque Cameræ moles adeo premere censebatur universas christiani orbis Ecclesias, ut vix illo tempore respirare aut hiscere possent. Non duntaxat *opibus exhaustæ* dicebantur, quæ ad Cameram Romanæ sedis absportatæ, sed & *juribus suis* in constituendis ac præficiendis personis Ecclesiasticis *privatæ*, quin & *ineptissimis*, rudibus, sceleratis *viris*, Romano decreto obtrusis, *oneratæ*. Idq; per Reservationes Papales in *Regulis Cancellariæ* expressas, per Expectativas gratias, per vacantias, confirmationes, dispensationes, annatas, exemptiones, incorporationes, commendas, decimas, indulgentias, & similis generis immensa onera.

Hæc suspiria, desideria, vota, lacrymæ, preces Nationum, non tan-

tum ansam Concilio Constantiensi dederant, sed & remedia in illo sufficientia quærere jusserant.

Ut proinde caput mali, *Simoniæ*, quæ per venundationes officiorum Ecclesiasticorum, ex reservationibus præsertim ac expectativis, *Alexandri V. & Johannis XXIII.* totum statum Ecclesiasticum fœde maculasse visa, præscinderetur: In Constantiensi Concilio de *Regulis Cancellariæ Romanæ* vel plane *tollendis*, vel *restringendis* ac *emendandis*, publice privatimq; inter Patres actum.

Docent hoc *Acta & monumenta* virorum illustrium, ipsiusque *Reformatorii statuta* ac decreta, hactenus longa serie *hoc Tomo* ex antiquissimis MSCtis exhibita.

Videri inter alia possunt Partis V. *caput* XXIII. *f.* 122. *seqq. & caput* XXIV. *f.* 126. *seqq.* Partis VI. *caput* II. *f.* 256. *seqq.* & *caput* V. *f.* 236. *seqq.* Partis VII. *caput* III. *f.* 280. *caput* VI. *caput* VII. VIII. IX. X. *f.* 282. *& seqq. cap.* XIIX. XIX. *f.* 294. *cap.* XXIV. *f.* 301. *seqq.* Partis IX. *caput* VII. *f.* 515. *cap.* IX. *f.* 518. *seqq. cap.* XVI. Partis X. *cap.* X. XI. XII. *f.* 615. *seqq. cap.* XIII. XV. XVI. XVIII. XX. XXIII. XXX. Pars XII. integra.

Præterea publico etiam Concilii decreto haud longe ante novi Pontificis electionem *iidem Regularum Cancellariæ articuli* diserte expressi, qui *per novum Papam essent emendandi, supra in præfatione Partis XX.* cum aliis recensiti. Qvanquam verò hæc spes aleret Imperatorem omnesque Nationes in Concilio præsentes, *Martino* tamen *Papâ* electo, vacillare spes statim vel visa vel deprehensa. Ex tempore enim, altero novi Pontificis die, *Regulæ Cancellariæ*, ab antecessoribus Pontificibus definitæ, sunt resuscitatæ, redintegratæ ac approbatæ, more apud Antecessores consveto. Qvicquid etiam contra illas dubiorum tot annis & in ipso Concilio movissent Nationes.

Idem quoque harum *Martini V. constitutionum* scriptor in Concilio, qui *Regularum* JOHANNIS XXIII. proxime ante Constantiense Concilium editor fuerat, *Johannes Ostiensis, Cardinalis & Vice-Cancellarius.* Ut proinde planum fiat atque apertum, quàm conspirent, & ubi alicubi à se discedant *Johannes* 23. *& Martinus V.* in suis *Cancellariæ regulis*, de quibus tanto cum motu disputatum fuerat, & lis adhuc in Concilio pendebat: E re fore visum *Constitutiones Johannis* 23. præmittere *Regulis Martini.*

Illas ex *MSCto Bibliothecæ nostræ Academiæ*, has ex gemino *MSCto*, cum *Vindobonensi*, tum *Lipsiensi*, depromsimus. Neque intermisimus, sicubi Codices *MSCti, Vindobonensis & Lipsiensis*, differrent, sedulo notare. Apud Parisienses simile *MSCtum Regularum Cancellariæ Martini* spectari, observavit *Spondanus*, sed non recensuit.

Neque has *utriusque Pontificis constitutiones* ex hac *historica Actorum Concilii recensione* omittere aut excludere par fuit. Qvandoquidem non tantùm ampla hæc certaminis materia fuerat in Concilio, sed & superiora quorundam illustrium virorum, ut & proxime secutura monumenta, quæ hæc tangunt, sine illis intelligi nequaquam possunt. Præterea nostrum non est dissimulare *publica* hæc Concilii *Acta*, quæ in variis MSCtis nobis obviis residua, à nobis missa, negligentiæ notam

nobis